



Riktlinjer för placeringar av barn och unga

Antagen av Socialnämnden

Gäller fr o m den 1 januari 2012

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Definition av familjehem	3
Syfte	3
Barnperspektivet och barnens delaktighet	4
Grund för placering - vårdplan.....	4
Genomförandeplan.....	5
Avtal	5
Försäkringar	5
Anmälan till försäkringskassan	5
Anmälan till överförmyndaren.....	6
Anmälan till tingsrätten	6
Föräldrars ersättningskyldighet.....	6
Barnets ersättningskyldighet om egna inkomster finns.....	7
Socialtjänstens kompetens.....	7
Val av familjehem mm	7
Konsulentstödda familjehem	8
Tillsyn och uppföljning	8
Uppföljning och utvärdering av hemmen	8
Förbud att ta emot barn	8
Anmälan mot familjehem	8
Folkbokföring.....	9
Hemlig vistelse	9
Utrustning.....	9
Barns rätt till utbildning	9
Utslussning.....	10
Eftervård.....	10
Utbildning av familjehemmet	10
Om familjehemmet förändras	11
Samverkansskyldighet.....	11
Referenser.....	12

Inledning

För de barn och unga som behöver vård utom hemmet är kommunen skyldig att erbjuda vård antingen i hem eller boende (HVB) eller i familjehem (6 kap 1,2 §§ SoL)

Familjehem är i dag den vanligaste vårdformen för barn och unga, men den kan inte ersätta institutionsvård för de barn och ungdomar som behöver särskilt hög omhändertagandegrad och professionellt inriktad vård och behandling. Vid val av vårdform ska i varje enskilt fall prövas vilken vård som är lämpligast.

Definition av familjehem

Med familjehem avses ett enskilt hem som på uppdrag av socialnämnden tar emot barn för stadigvarande vård och fostran och vars verksamhet inte bedrivs yrkesmässigt (3 kap 2 § SoF). Hem som tagit emot s k privatplaceringar benämns i lagen "annat enskilt hem". I dessa riktlinjer används beteckningen "familjehem" även för dem med privatplacerade barn.

Barn kan vistas i familjehem antingen med beslut om vård enligt SoL, LSS eller LVU eller genom ett medgivande om privatplacering enligt SoL.

Syfte

Enligt Socialtjänstlagen är socialnämnden skyldig att på olika sätt och i olika sammanhang verka för att barn får växa upp under goda förhållanden.

Ett förebyggande arbete för barn och ungdom är därför mycket betydelsefullt för att minska behovet av mer långtgående och ingripande insatser, men i vissa fall måste ändå placeringar ske utanför hemmet .

De barn och unga som måste placeras och vårdas utanför det egna hemmet ska få en god vård i enlighet med 6 kap SoL.

Mål

Alla barn ska känna sig trygga

Alla barn ska ges möjligheter att utveckla god hälsa

Alla barn ska ha möjlighet till skolgång

Alla barn ska ges möjlighet att växa upp till självständiga individer som bidrar till samhällets utveckling

Barnet skall placeras där barnets specifika behov kan tillgodoses.

Med andra ord skall de barn och unga som är föremål för socialtjänstens interventioner ges samma chanser i livet som andra barn i samhället.(BBIC).

Barnperspektivet och barnens delaktighet

I enlighet med FN:s barnkonvention ska alla barn informeras om sina rättigheter. Detta innebär en ovillkorlig skyldighet för socialtjänsten att se till att barnet får information på ett sätt som barnet kan ta till sig, utifrån ålder och mognad.

Alla barn har rätten till livet och att få utvecklas till en trygg individ.

Barnen ska vara delaktiga i hela handlägningsprocessen. Dokumentation ska finnas på hur, när och vilken information barnen fått under hela processen.

De skall även få möjlighet att begära företräde.

Informationen till barnet, exempelvis om varför det ska bo i familjehemmet och vilka förhållanden i hemmet som socialtjänsten bedömt vara skadliga för barnet, skall vara anpassad till barnets ålder och utveckling.

För att skapa mer stabilitet och trygghet vid placeringen skall socialtjänstens utredning ta ställning till om placeringen kommer att vara långsiktig.

Grund för placering - vårdplan

Ett beslut om vård utom hemmet vilar på en utredning (11 kap 1,2 §§ SoL) av barnets förhållanden och vårdbehov.

Senast samma dag placeringen genomförs ska det finnas en vårdplan. Syftet med vårdplanen är att klargöra socialnämndens mål och medel med vården, utifrån det enskilda barnets behov.

Vårdplanen ska vara realistisk och kunna hålla över tid så att den är trovärdig för dem som den berör och för beslutsfattare.

Vårdplanen måste kunna förstås i alla delar av dem som berörs av den. Vårdnadshavaren och den som fyllt femton år ska underteckna planen så att det klart framgår att de tagit del av den och huruvida de samtyckt till den eller inte. Även barn som är yngre än femton år skall ta del av planeringen för vården utifrån sin ålder och mognad.

Vårdplanen ska vara föremål för ständig översyn och revideras allteftersom barnets behov och förhållanden förändras.

Genomförandeplan

Genomförandeplanen ska vara färdig inom 6 veckor efter att placeringen genomförts. Vårdplanen ska kompletteras med en genomförandeplan/handlingsplan som beskriver hur vården ska genomföras i praktiken.

Även genomförandeplanen där bl a samverkan med andra myndigheter tas fram skall revideras när behov föreligger.

Avtal

Avtal som reglerar familjehemsföräldrarnas respektive socialtjänstens ansvar och uppgifter är viktigt.

Avtalet skall vara skriftligt och skall bl a innehålla: uppdragets omfattning, skyldighet att följa genomförandeplanen, ersättningar, skatter, tidpunkt för utbetalningar, försäkringar, uppsägningstider mm. Fokus skall särskilt gälla skyldigheten att samverka med skolan. En möjlighet att göra oanmälda besök i familjehemmet ska också skrivas in i avtalet.

Uppsägningen skall vara skriftlig.

Ersättningarna skall följa SKL:s rekommendationer.

Försäkringar

Familjehemmet bör ha en hemförsäkring och bör också uppmanas att kontrollera med sitt försäkringsbolag om hemförsäkringen omfattar även det placerade barnet och förutsättningarna för detta.

Familjehemmen rekommenderas att själva teckna arbetskadeförsäkring.

Kommunens ansvarsförsäkring är ett komplement till denna hemförsäkring.

Vid utlandssemester etc bör försäkringsskyddet kontrolleras.

Anmälan till försäkringskassan

När ett barn placeras för vård utanför hemmet förlorar vårdnadshavaren rätt till socialförsäkringsförmåner som är knutna till att han eller hon har barnet i sin vård.

Det är viktigt att informera vårdnadshavaren i god tid om detta samt om den eventuella ersättning som vårdnadshavaren ska betala till socialnämnden för barnets försörjning (en summa motsvarande högst ett underhållsstöd).

Allmänt barnbidrag:

Allmänt barnbidrag ska för barn placerade med stöd av SoL eller LVU ska utbetalas direkt till familjehemmet. Socialtjänsten ansvarar för anmälan till försäkringskassan om annan betalningsmottagare och när ändring sker.

Tillfällig föräldrapenning

Familjehemsförälder har rätt till föräldrapenning på samma sätt som biologiska föräldrar (4 kap 2 § b AFL).

Bostadsbidrag

Familjehemmet kan vara berättigat till bostadsbidrag för det placerade barnet. Närmare upplysningar om aktuella regler för bostadsbidrag finns hos försäkringskassan.

Anmälan till överförmyndaren

När barn placeras i familjehem föreligger i de flesta fall allvarliga brister i hemförhållanden och i föräldrars omsorgsförmåga.

Socialtjänsten skall göra anmälan till överförmyndaren, som har att ta ställning till eventuella åtgärder i de fall när det kan behövas inskränkningar i föräldrars fria förvaltning av barnets tillgångar (SoF 5 kap 3 § p 3).

Anmälan görs till överförmyndaren i den kommun där barnet är folkbokfört. (SKL:s cirkulär 2011:35). Vårdnadshavarna underrättas om att anmälan gjorts.

Överförmyndaren skall få kännedom om vårdnaden (och förmyndarskapet) har övergått till en särskilt förordnad vårdnadshavare då överförmyndarnämnden i barnets folkbokföringskommun har tillsyn över särskilt förordnade förmyndarnas förvaltning av barnets medel.

Anmälan till tingsrätten

Socialtjänsten är skyldig att göra en framställning eller ansökan till tingsrätten om någon åtgärd behöver vidtas i fråga om vårdnad eller förmyndarskap för en underårig (SoF 5 kap 2 §).

Föräldrars ersättningsskyldighet

I 7 kap 1 § FB regleras föräldrars underhållsskyldighet för sina barn. Föräldrar är försörjningsskyldiga till dess barnet fyller 18 år eller så länge barnet går i skola dock längst till barnet fyller 21 år.

Föräldrar är (8 kap 1 § 2 st SoL) skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader för deras placerade barn. Kommunens möjlighet att få ersättning från föräldrar gäller längst till barnet blir 18 år.

Bestämmelsen om hur ersättningen ska beräknas finns i 6 kap. 2-4 §§ SoF. Av bestämmelsen i SoF framgår att ersättningen för var och en av föräldrarna ska beräknas som om det gällde återbetalning till försäkringskassan av utbetalt underhållsstöd, lag om underhållsstöd.

Föräldrarna ska få ett skriftligt beslut där det framgår enligt vilket lagrum kravet sker samt det belopp som ska betalas och hur betalningen ska ske.

Nämndens beslut om vad en förälder ska betala är inte möjligt att överklaga med förvaltningsbesvär.

Barnets ersättningsskyldighet om egna inkomster finns

Ungdomar som fyllt 18 år och bor i familjehem utan behandlingsbehov och som har egna inkomster eller tillgångar ska betala för sig i familjehemmet, och medför att kommunens omkostnadsersättning minskar i motsvarande mån.

Socialtjänstens kompetens

Samtliga handläggare av ärenden avseende barn och unga skall ha socionomexamen och minst ett års erfarenhet.

Val av familjehem mm

I första hand ska övervägas om barnet kan placeras hos anhörig eller annan närstående. Bestämmelserna om barnets bästa ska dock alltid iakttas. Placering bör ske så nära hemorten som möjligt i det enskilda fallet.

Vid val av placering bör vårdnadshavarens grundläggande värderingar vad gäller religion, människosyn, livsvärden mm så långt möjligt respekteras. Forskningen visar att det är gynnsamt för barnet om föräldrarna kan godkänna valet av familjehem.

Vid val av familjehem till barn med bakgrund i annat land än Sverige ska särskilda ansträngningar göras för att barnet ska kunna behålla sitt språk och sin etniska identitet.

Flyktningbarn utan vårdnadshavare i Sverige ska behandlas som andra barn som behöver vård utom det egna hemmet. Även om barnet på föräldrars inrådan kommer till släktingar som bor i Sverige ska sedvanlig familjehemsutredning företas och beslut om placering fattas.

I de fall då vårdnadshavarens värderingar är anledning till att barnet ska vårdas med stöd av LVU kan det dock, med hänsyn till syftet med vården, vara nödvändigt att åsidosätta föräldrarnas inställning.

Huvudprincipen skall vara att syskon inte ska skiljas åt vid familjehemsplacering.

Barnet ska kunna hålla kontakt med anhöriga och andra närstående. Kontakten skall ha en omfattning som är anpassad till barnets behov.

Insatser vid bristande föräldraförmåga ska erbjudas. Efter tre år, och om inga förändringar till det bättre skett, ska överflyttning av vården till familjehemmet övervägas.

Konsulentstödda familjehem

Enskilda eller sammanslutningar får inte bedriva verksamhet som syftar till att förmedla underåriga till familjehem, eftersom det är ett myndighetsansvar som socialtjänsten ansvarar för. Däremot kan socialtjänsten vända sig till en privat anordnare för att rekrytera ett familjehem åt ett visst barn.

Konsulentstödda familjehem ska utbildas, utredas och bedömas på samma sätt som alla andra familjehem.

Tillsyn och uppföljning

En särskild socialsekreterare ska utses för det enskilda barnet.

Socialtjänsten skall göra minst fyra besök per år, om möjligt något oanmält. Barnet ska beredas möjlighet till enskilt samtal med sin socialsekreterare på annan plats än familjehemmet.

Uppföljning och utvärdering av hemmen

Socialtjänsten ska förutom uppföljning av det enskilda barnet även följa upp vårdkvalitet/upphandlade tjänster inom ramavtal samt direktupphandlade HVB-hem på ett strukturerat sätt med syfte att kontrollera att man fått den kvalitet och kvantitet som avtalet anger i respektive fall.

Förbud att ta emot barn

När ett barns bästa kräver det får socialnämnden förbjuda eller begränsa möjligheterna för en person som är bosatt i kommunen att i sitt hem ta emot andras barn (5kap 2 § SoL).

Bestämmelsen gäller både för privatplaceringar och för placeringar på uppdrag av socialnämnd och för såväl kortare som längre placeringar.

Bestämmelsen är tillämplig även när det gäller tillfälliga vistelser (besök) i ett olämpligt hem.

Anmälan mot familjehem

Om nämnden genom anmälan eller på annat sätt får kännedom om att förhållandena i familjehemmet är otillfredsställande, ska ansvarig arbetsledare delges informationen och göra ett ställningstagande (förhandsbedömning) till om utredning av familjehemmet enligt 11 kap 1 § SoL ska inledas.

Om barnet antas fara illa måste socialtjänsten omedelbart ingripa till barnets skydd.

Folkbokföring

Barnet ska vara folkbokfört där det är bosatt, d v s där det regelmässigt tillbringar sin dygnsvila (7§ folkbokföringslagen) . I samband med placering i familjehem ska därför barnets folkbokföringsadress ändras. Om placeringen är avsedd att vara högst sex månader görs dock ingen ändring av folkbokföringen, men ändring ska göras om placeringen trots tidigare bedömning blir förlängd utöver detta halvår.

Socialtjänsten bör hjälpa vårdnadshavaren med flyttningsanmälan. Barn som fyllt 16 år kan själva göra flyttningsanmälan utan medverkan av vårdnadshavare (30 § folkbokföringslagen).

Om vårdnadshavaren inte vill göra flyttningsanmälan för barnet bör socialtjänsten underrätta den lokala skattemyndigheten på inflyttningsorten om barnets flyttning. Socialtjänsten kan således bryta sekretessen med hänvisning till att nämnden har skyldighet att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att vården ska kunna genomföras och barnet ska få sina olika behov tillgodosedda (10 kap 2 § OSL). Lokala skattemyndigheten kan med anledning av underrättelsen fatta beslut i ärendet efter eventuell ytterligare utredning och kommunikation med vårdnadshavaren.

Hemlig vistelse

Om barnet ska placeras på en för föräldrarna hemlig vistelseort (26:2 § OSL och 14:2 § LVU) blir handläggningen annorlunda. Socialtjänsten tar kontakt med Skatteverket för att diskutera frågan om folkbokföring. En sådan kontakt kan inledningsvis tas utan att avslöja barnets identitet.

Utrustning

I samband med placeringen kan barnet behöva utrustning i form av kläder eller annat och familjehemmet kan behöva utrusta det rum som barnet ska bo i. Se vidare Nyköpings kommuns Riktlinjer försörjningsstöd

Barns rätt till utbildning

Socialtjänsten skall vara aktiv för att verka att det placerade barnet får lämplig utbildning och är därför skyldig att följa upp skolgången. (För att underlätta detta kommer en checklista att tas fram i samverkan med berörda nämnder).

Nödvändig information om barnet från tidigare förskola eller skola ska lämnas till den nya förskolan eller skolan med hänsyn taget till sekretesslagens bestämmelser i varje enskilt fall.

Skolan bör om möjligt delta vid överlämnandet av ett barn till en ny skola och lämna adekvata underlag även här med hänsyn taget till sekretesslagstiftningens bestämmelser i det enskilda fallet.

Skolplikten gäller från och med den hösttermin det år barnet fyller 7 år till och med vårterminen det år barnet fyller 16 år.

Särskild uppmärksamhet måste ägnas åt barnens rätt till utbildning. Forskning visar att dessa barn ofta har haft låga förväntningar på sig och presterat långt under sin förmåga. Godkända slutbetyg i åk 9 är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för barn.

Socialtjänstens ansvar slutar inte med att barnet fullgjort sin skolplikt, utan barn som gått ut grundskolan ska vid behov ges möjlighet till vidare utbildning (3 kap 7 § SoF).

Den kommun där barnet är folkbokfört ansvarar för att barnet får undervisning och särskilt stöd i undervisningen. Folkbokföringskommunen har därmed både kostnadsansvar och ansvar för att barnet får de insatser som krävs för att barnet ska kunna tillgodogöra sig undervisningen.

Barn som av fysiska, psykiska eller andra skäl behöver särskilt stöd i sin utveckling har enligt skollagen rätt till individuellt behovsprövat stöd i form av plats i förskola eller fritidshem om inte behovet tillgodoses på annat sätt.

Om barnet vistas i familjehem efter beslut om vård har placeringskommunen kostnadsansvar för detta behovsprövade stöd. Placeringskommunens ansvar upphör om ärendet överflyttas enligt 16 kap 1 § SoL.

Beslut om stödåtgärder fattas i de flesta fall av rektor som är skyldig att se till att ett åtgärdsprogram utarbetas för eleven i delaktighet.

För privatplacerade barn gäller att den kommun som gav medgivande till familjehemmet (6 kap 6 § SoL) aldrig kan krävas på ersättning för särskilt stöd i skolan. (Cirkulär från SKL 2006:18/1997:202).

Utslussning

Förberedelse för utslussning från familjehemmet/HVB- hemmet skall påbörjas i god tid i samverkan med berörda myndigheter och verksamheter.

Eftervård

Ytterligare stöd i form av familjevård, stödboende mm skall ges om behov finns av detta.

Utbildning av familjehemmet

Alla familjehem ska ha genomgått av socialtjänsten utformad grundutbildning för att bli godkända som familjehem.

Familjehemmet har rätt till regelbundet stöd i sitt uppdrag genom socialtjänsten. Stöd och handledning ska anpassas efter uppdragets svårighetsgrad och familjehemmets kompetens och erfarenhet av liknande uppdrag. Socialtjänsten ska inte acceptera att familjehem undandrar sig regelbundet stöd och handledning. Det är vid dessa tillfällen som socialtjänsten kan försäkra sig om att vården följer uppgjord plan och att familjehemmets kompetens motsvarar uppdragets art.

Om familjehemmet förändras

Om familjehemmet förändras genom exempelvis separation, dödsfall och/eller ombildas tillsammans med ny partner, måste en ny familjehemsutredning göras eftersom förändringarna har betydelse för barnet.

Samverkansskyldighet

Innan nämnden beslutar om en placering i familjehem måste handläggaren ta kontakt med den kommun där det tilltänkta familjehemmet bor för information och samråd kring lämpligheten att placera ett visst barn där med hänsyn till sekretesslagstiftningen i det enskilda fallet.

Myndigheter har en allmän lagstadgad skyldighet att samverka med stöd av 6 § förvaltningslagen. Det föreligger en särskild skyldighet att samverka i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa, vilket regleras i lagstiftningen för polis, skola, socialtjänst och hälso- och sjukvård. Samverkansskyldigheten gäller även inom enskilt bedriven sjukvård, förskola, skola och skolbarnsomsorg.

Enligt Socialtjänstlagen (SoL 5 kap § 1 a) har socialnämnden en skyldighet och ett ansvar för att samverkan kommer till stånd i frågor som rör barn som far illa eller riskerar att fara illa. En motsvarande skyldighet för andra parter att delta i samverkan, som initieras av socialtjänsten, finns i hälso- och sjukvårdslagen och skollagen.

Referenser

FN:s barnkonvention

Hur kan socialnämnd och socialtjänst arbeta för att förbättra villkoren för placerade barn och säkerställa att deras rättigheter tillgodoses (Dnr 9.6:0133/11) Barnombudsmannen

Sammanbrott vid tonårsplaceringar – om ungdomar i fosterhem och på institution utgiven i september 2001. Socialstyrelsen

Granskning av kvalitetssäkring och uppföljning av placeringar i Hvb-hem och familjehem: 12 maj 2009 PwC

Ersättningar och villkor vid familjehemsvård av barn, unga och vuxna, vårdnadsöverflyttningar mm: Cirkulär 08:81 SKL

Aktuella lagar och förordningar::

Folkbokföringslagen

Förordning om underhållsstöd

Förvaltningslagen – FL

Föräldrabalken- FB

Grundskoleförordningen

Hälso- och sjukvårdslagen- HSL

Lag om särskilda bestämmelser om vård av unga –LVU

Lag om allmänna barnbidrag

Lag om allmän försäkring - AFL

Lag om särskild företrädare för barn

Lag om trossamfund

Namnlag

Passförordningen

Offentlighets- och sekretesslagen

Skollagen

Socialtjänstförordningen- SoF

Socialtjänstlagen - SoL